

Черниш Маргарита Дмитрівна
студентка 2-го курсу факультету психології, політології та соціології
Національного університету «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ БАР'ЕРИ У СПІЛКУВАННІ

Сьогоднішня взаємодія у суспільстві має ґрунтуватися на поглибленому аналізі та розумінні всіх факторів, які можуть вплинути на людей та їхнє ставлення до компанії, товарів чи послуг. Поява психологічних та комунікативних бар'єрів у спілкуванні істотно заважає спілкуванню як окремих осіб, так і всіх соціальних верств. А оскільки людина – істота соціальна, спілкування для неї просто необхідне. Тому ця проблема актуальна і сьогодні.

Соціально-психологічний бар'єр спілкування – це усвідомлювані або неусвідомлювані перешкоди та труднощі, які зазвичай носять психологічний і соціально-психологічний характер. Ці перешкоди зароджуються під час психологічного контакту між людьми та виникають з різноманітних причин, а також можуть відноситися до суб'єктивних або об'єктивних переживань. Перші не завжди помічаються партнером по спілкуванню, а ось об'єктивні якраз виникають в умовах особистісного контакту між співрозмовниками. Вони характеризуються зменшенням задоволення від спілкування, а згодом перетворюються в причину появи негативних емоцій.

Спілкування – це навмисний вплив на поведінку, стан, установки, рівень активності та діяльності партнера [1, с. 5].

Бар'єр спілкування – це абсолютна або відносна перешкода продуктивному спілкуванню, суб'єктивно пережите або реально присутнє в ситуаціях спілкування, причинами котрого являються мотиваційно операційні, індивідуально психологічні, соціально психологічні особливості співрозмовників [2, с. 236]. Коли виникає бар'єр, насправді говорити щось про ефективне спілкування буде дуже складно. Найчастіше співрозмовники перестають чути один одного, а в деяких ускладнених ситуаціях можуть виникнути та конфлікти з подальшим загостренням відносин. Список цих бар'єрів вра-

жає різноманітністю, тому можна перелічити деякі бар'єри, наприклад: комунікативні, емоціональні та морально-етичні бар'єри.

Говорячи про комунікативні бар'єри спілкування, ми маємо на увазі ті ситуації, коли співрозмовники мають труднощі в розмові, упереджене ставлення. Такі бар'єри найчастіше бувають зовнішніми, з ними неможливо створити легку розмову та вони мають наступну класифікацію:

- інтелектуальні бар'єри з'являються, якщо у людей неоднаковий тип мислення, вони по різному оброблюють отриману інформацію, а також мають різний рівень інтелектуального розвитку.

- бар'єри установки зазначаються як вже існуюче негативне ставлення до співрозмовника або необ'єктивне ставлення до нього.

- ситуаційні бар'єри можуть стати перешкодою, якщо партнерам по спілкуванню заважають якісь обставини, наприклад, якщо один з них погано себе почуває, скаржиться на головний біль, а другий нещодавно був учасником дратівливої розмови та згубив хороший настрій.

- логічні бар'єри заважають тоді, коли людина не може пов'язано та послідовно виражати свої думки.

- семантичні бар'єри виникають тоді, коли співрозмовники мають різну думку щодо одного предмета.

Соціально-психологічна наука виділяє різні класифікації та велику кількість бар'єрів спілкування.

Морально-етичні бар'єри допомагають нам не робити щось погане, що зможе відхилити нас від поняття моралі та етики. Ці бар'єри насправді можуть бути хорошими та потрібними, тому що вони допомагають вести чесне життя і не здійснювати аморальні вчинки. Але вони заважають тоді, коли людина, яка має жорстке виховання, починає засуджувати інших людей, висловлювати оціночні судження і потрапляти в пастку комунікативних бар'єрів. Щоб уникати морально-етичних бар'єрів, потрібно жити в мирі та злагоді зі своєю совістю.

Емоційні бар'єри виникають дуже раптово, але вони майже завжди перетворюються в перешкоду для спілкування. Наприклад, людина може боятися зателефонувати сантехніку, коли в неї якісь

проблеми з трубами. Або після знайомства з новим колективом людини замикається в собі, не виходить на контакт і не хоче навіть пробувати створювати нові відносини з незнайомими людьми. Також в конфліктних ситуаціях когось може з'їсти сором або почуття провини, що не завжди є хорошим результатом конфлікту. Іноді, але не завжди, людина, що захищає одну зі сторін конфлікту, об'єктивно права, але страх або ірраціональний сором буде заважати їй відстоювати свою точку зору. Тоді вона прийме рішення зробити крок назад і дозволити співрозмовнику взяти гору. Прикладів безліч, бо ми досить часто потрапляємо в такі ситуації. Отже, для уникнення цих бар'єрів потрібно розвивати впевненість, працювати над собою і переборювати страх, що досить часто нам перешкоджає.

Позбавлятися від бар'єрів спілкування чи ні – це вибір кожного, але треба зазначити, що іноді вони виконують позитивну функцію і допомагають людині в деяких ситуаціях. Незважаючи на важливість функції психологічного захисту, що може бути виконана бар'єром, незаперечна необхідність їх контролю, а якщо це неминуче, то і їх подолання – якщо вони гальмують або консервують духовний потенціал людини [3, с. 103]. Найголовніше в усіх ситуаціях вміти оцінювати свій стан, розуміти, що може заважати під час спілкування, і мати готовність до розв'язання будь-яких проблем. З допомогою цієї тріади людина може не боятися бар'єрів спілкування і переживати їх без негативних, для себе та співрозмовника, наслідків.

Список використаних джерел:

1. Луп'ян Я. А. Бар'єри спілкування, конфлікти, стрес, 1988. 5 с.
2. Куніцина В. Н., Казарінова Н. В., Погольша В. М. Міжособистісне спілкування. Підручник для вузів, 2001. 236 с.
3. Паригін Б. Д. Соціальна психологія: проблеми методології, історії і теорії, 1999. 103 с.

Науковий керівник: к.політ.н., доцент Третьякова Т. М.